

“YENİ KORONA VİRÜS” İLE MÜCADELE:

Doktor değilim, ekonomist değilim, ancak ülkesini düşünen bir vatandaş olarak, tecrübelerim ve okuduğum makaleler temelinde bazı öneriler derlemeye gayret ettim. Sağlık Bakanlığımız birçok doğru adım atıyor, ama korkarım ek adımlar gerekebilir. Amacım, sadece “ortak akla” katkıda bulunmaya çalışmak...

Temel endişem; açıklanan 15 Milyar dolarlık paketin yeterli olmayacağıdır. Benzer nüfusu olan Fransa, 300 Milyar EUR'luk paketi devreye soktu. Fransa'nın ekonomisi bizim 3 mislimiz; bu durumda Türkiye de en azından 100 Milyar EUR civarı bir paket açıklamalıydı... Evet, krize maalesef zaten “kriz halinde”, çok zayıflamış bir ekonomi ile yakalandık. Ancak, yine de “İNSAN SAĞLIĞI BİRİNCİ ÖNCELİK” deyip, kaynak yaratılmalı ve çok ciddi önlemler alınmalı.

• SIKI ÖNLEMLER ZAMANI:

Güney Kore yaklaşık 1 ay önce (23 Şubat tarihinde), 763 vaka tespit edilmiş iken, en üst alarm seviyesine geçti ve birçok sıkı koruma tedbirini devreye soktu. Biz de artık (359 vaka ile) o eşiğe geldik. Üstelik unutmayalım ki, Güney Kore o dönemde, *Şubat sonu* 210,000 kişiyi test etmişti! Biz sadece 10,000 civarı kişiyi test ettik; bu durumda vaka sayımız tahminen 359'dan fazla... Bu yüzden Sağlık Bakanlığı (birçok devletin ve ABD'de bazı eyaletlerin şu an yaptığı gibi); temel ihtiyaçları/hizmetleri belirleyip, makul bir planlama yapıp, onun dışında oldukça geniş bir sokağa çıkma yasağı ilan etmeyi gerçekten düşünmeli. En azından bu kritik 2 hafta için. Yayılmayı yavaşlatmak ve hazırlıklara zaman tanımak için. [Vakaların görüldüğü illeri açıklayıp; sokağa çıkma yasağını o illere de kısıtlayabilir ve genel olarak şehirlerarası ulaşımı, en azından 2 haftalığına, kısıtlamalı].

• KAYNAKLAR ÖNCELİKLE 2 ALANA YÖNLENDİRİLMELİ:

1/ VİRÜS İLE DOĞRUDAN MÜCADELE: Elbette Bilim Kurulu ve Sağlık Bakanlığı bu konuları çok iyi düşünüyor ve hazırlık yapıyordur. Ancak mutlaka cesur kararlar alıp; yerli üreticilerle görüşmeler sonucu, özellikle; hızlı test kiti, solunum cihazı, yoğun bakım yatağı, sağlık personelinin koruma ekipmanları, başarılı ilaçlar (kinin bazlı ilaçlar özellikle) için ek yerli ÜRETİME geçilmeli. Bu üretime hızlı şekilde geçebilecek birçok üretici vardır. Elbette gerekli yerlerde de teçhizat/malzeme ithalatı devlet eliyle acilen yapılmalı. Burada STK'lar, özellikle işverenler, tabipler odası, bilim insanları, sendikalar (DİSK dahil) yoğun işbirliği içinde olmalı. Kimseyi ayırmadan! “Ortak akıl” başka türlü sağlanamaz; farklı görüşlerin yeterince

duyulmadığı yerde gerçek ortak akıl oluşamaz. TBMM de bu işin kalbinde tutulmalı.

“Ulusal Mücadele” ayrımcılık yapılmadan çok geniş çaplı bir işbirliğine dönüşürse geleceğimiz için bir şans oluşur.

2/ HALKA EKONOMİK VE SOSYAL KORUMA: “Evde kalın” talimatı, ancak asgari ekonomik/sosyal güvenceler verilirse etkili bir şekilde hayata geçebilir! Burada İşsizlik Fonu, Ücret Garanti Fonu, Kredi Garanti Fonu, Kısa Çalışma Ödeneği vb. hepsi devreye girmeli ve şartları gerektiği kadar esnetilerek etkin kullanılmalı. İşsizlik Sigortası Kanunu Mde 48/7’ye göre (bireysel vakalara ek olarak), İşsizlik Fonundaki meblağlar %50’ye kadar genel istihdamı korumak için harcanabilir. Vergilerde (özellikle kırılgan sektörlerde) ertelemeler olmalı (zaten Gelir Vergisinde 1 ay erteleme yapıldı). Elektrik, su, doğal gaz faturalarında en kırılgan kesim için erteleme yapılmalı. En kırılgan kesimlere asgari nakit desteği yapılmalı (en azından temel ihtiyaçlarını karşılayabilmeleri için). Bu ve benzeri önlemler artık çoğu ülkede alınıyor, bizde açıklananlara ek olarak, daha kapsamlı bir paket açıklanmalı; *daha fazla doğrudan halka (nakit ve fatura erteleme) destek verilmeli.*

Bunun için de 15 Milyar dolar değil; daha büyük bir kaynak ayrılması gerekecektir...

- **NASIL KAYNAK YARATILACAK?**

2020 Bütçesi gözden geçirilmeli. Devletin “hayati olmayan”, “israf” kategorisine girebilecek, ve mecburi olmayan “yeni proje” vb. tüm harcamaları tespit edilmeli ve derhal askıya alınmalı. Yarattılan tüm kaynaklar yukarıda saydığım 2 temel alana yönlendirilmeli (en azından gelecek 2 aylık dönemde).

Bu konular Hükümet ve Meclis elbirliği ile ele alınmalı; zaten TBMM oylamalı. Olağanüstü bu durum için, olağanüstü bir “VİRÜS MÜCADELE FONU” oluşturulmalı.

- **ANAHTAR KELİMELEER: ŞEFFAFLIK, ULUSAL VE ULUSLARARASI İŞBİRLİĞİ VE DAYANIŞMA OLMALI:**
- Şeffaflık: “Algı yönetimi” düşünülmemeli. Artık dünyada bunu kimse uzun süre başaramıyor (Çin bile vazgeçti). Devlet ne kadar şeffaf olursa, millet o kadar güven duyar ve etkin işbirliği içinde olur.
- Uluslararası İşbirliği: Bu işi tek başımıza çözemeyeceğimiz açık (hızlı test kitleri bile

Çin'den gelecek, ilaçlar, patentler, aşılar; tek başımıza bu teknolojiyi vakitli üretmemiz zor). Ayrıca özellikle Uzak Doğu'da çok büyük bir "know-how" oluştu bu konuda (SARS salgınlarından dolayı). Özetle; uluslararası ilişkilerimizi şu an son derece iyi, olumlu ve yoğun tutmalıyız.

- Ulusal İşbirliği ve Ortak Akıl: Ayrımcılık yapmadan, iktidarı destekleyen, koyu muhalif, bakılmayacak; tüm paydaşlar masanın etrafında olmalı. Tüm bilim insanları ön planda tutulmalı. Siyaset günleri değil; Bilim günleri! Benim de bir hukukçu olarak yapabileceklerim kısıtlı; bugün doktorlar, bilim insanları dinlenmeli.
- Dayanışma, dayanışma, dayanışma: Bu krizi en iyi şekilde atlatmamız için büyük dayanışmalar gerekecek. Birçok açıdan. Herkes kendi çapında; "etrafıma destek için, ülkeme destek için şu an ne yapabilirim, nasıl bir fedakarlık gösterebilirim" diye düşünmeli. Sağlık personelinin inanılmaz fedakarlık istiyoruz (hayatları söz konusu), biz de hepimiz kendi çapımızda fedakarlıklar yapabiliriz. (Bu arada; en büyük fedakarlığı Devlet erkanı yapmalı; yukarıda bahsettiğim tüm israf noktalarına son vererek!). Uzatmamak adına, bu birkaç düşüncüyü paylaşıyorum...

Saygılarımla, Av. Ece Güner Toprak.